

Latvijas Republikas tiesībsargs

Bērnu tiesības un labklājība: psihiatriskā ārstniecība

Tiesībsarga konference

2018.gada 12.decembris

1

Tiesībsarga 2018.gada aktivitātes bērnu psihiatrijā

6 ārstniecības iestādes

5 tiesībsarga ziņojumi un 1
atzinums

Tiesībsarga monitoringa komandas sastāvs:

Biroja darbinieki – juristi

Pieaicinātie Biroja eksperti –
psihiatre un bērnu psihiatrs

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

2

Ziņojumos izvērtētās jomas

3

1. Ārstniecības pakalpojumi bērniem ar psihiskiem, uzvedības un attīstības traucējumiem

4

1.1. Bērnu psihiatru trūkums

	Ir pieejams bērnu psihiatrs	Nav pieejams bērnu psihiatrs
Iestādē kopumā tiek ievērotas bērna tiesības	✓	✗

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

5

1.1. Bērnu psihiatru trūkums

No Pārresoru koordinācijas centra Ziņojuma: «Speciālistu trūkums lielā mērā saistīts ar studiju ilgumu bērnu psihiatra specialitātes iegūšanai, kā arī šo speciālistu atalgojumu salīdzinājumā ar citu specialitāšu ārstiem»

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

6

Kā motivēt jaunos ārstus specializēties bērnu psihiatrijā?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

7

1.2. Dzīvesvietā balstītie pakalpojumi

Nepieciešamība:

- savlaicīgi diagnosticēt/ārstēt;
- īsā periodā veikt vairākus izmeklējumus;
- saņemt palīdzību bērna dzīvesvietā;
- bērniem ar atkarību traucējumiem

ierobežota
pieejamība
ambulatorajiem
pakalpojumiem

stacionāra
psihiatriskajās
slimnīcās

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

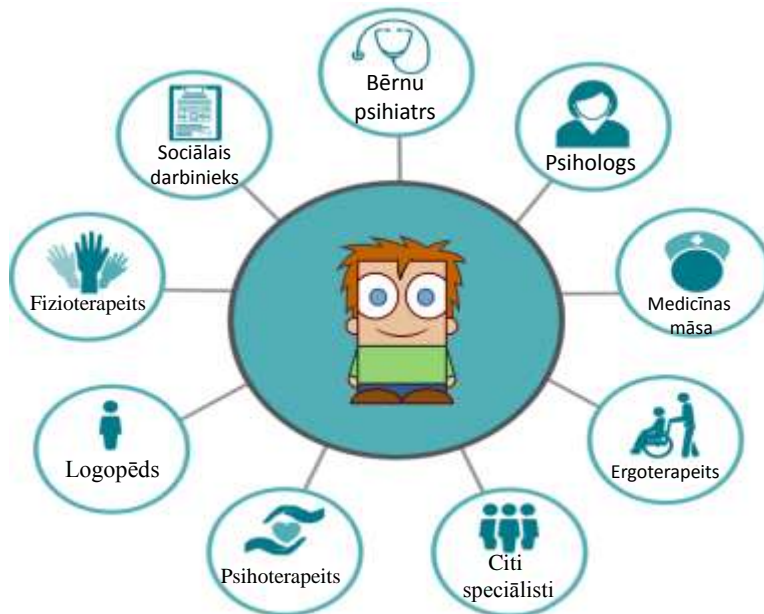
8

Kā veiksmīgi virzīties no psihiatriskā stacionāra uz dzīvesvietā balstītiem ambulatoriem pakalpojumiem?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

9

1.3. Nemedikamentozās terapijas pieejamība

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

10

Kā veicināt izpratni par rehabilitācijas ārstniecības nozīmīgumu, sniedzot psihiatrisko palīdzību?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

11

Pozitīvais piemērs: Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca

Slimnīca piedāvā:

- klīniskais psihologs;
- fizioterapeits;
- ergoterapeits;
- mākslas terapija;
- mūzikas terapija;
- deju un kustību terapija;
- masāžas;
- multisensorā istaba;
- rokdarbu studijas;
- baseins;
- drīzumā paredzēts arī nodrošināt kanisterapiju.

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

12

2. Vienotas, uz klīniskiem pētījumiem balstītas pieejas trūkums bērnu psihiatrijā

Ārstniecības likuma 9.¹ panta pirmā daļa:

«ārstniecību veic atbilstoši klīniskajām vadlīnijām vai ārstniecībā izmantojamo metožu un zāļu lietošanas drošības un ārstēšanas efektivitātes novērtējumam, kas veikts, **ievērojot uz pierādījumiem balstītas medicīnas principus**»

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

13

Vienotu klīnisko vadlīniju trūkumus, nepietiekama diskusija par bērnu psihiatrijas ārstniecības principiem, kā arī bērnu stacionārās psihiatriskās ārstēšanas standartu trūkums, palielina bērnu tiesību pārkāpumu riskus.

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

14

Pozitīvais piemērs: Slimnīca “Ģintermuiža”

Slimnīcā tika novēroti vieni no vislabākajiem bērnu uzturēšanas apstākļiem:

- Viena no retajām slimnīcām, kura bērnus neievieto kopā ar pieaugušajiem pacientiem, un uzņem arī pusaudžus līdz 18 gadiem.
- Bērniem tiek nodrošinātas regulāras pastaigas
- Bērni var brīvi pārvietoties pa nodaļas telpām
- Bērni var pie sevis turēt privātās lietas un nav ierobežojumu attiecībā uz mazgāšanos
- Bērnu palātas un koplietošanas telpas tiek iekārtotas mājīgi
- Bērni var sazināties ar tuviniekiem

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

15

Novērotie riski:

- Bērniem tiek nozīmēti pārmērīgi vai nepiemēroti medikamenti
- Bērniem tiek uzstādītas pretrunīgas diagnozes
- Bērniem netiek nodrošināti atbilstoši uzturēšanās apstākļi
- Bērni var tikt nepamatoti un ilgstoši stacionēti
- **Bērni nesaņem savam vēlības stāvoklim atbilstošu aprūpi**

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

16

Kā kopīgi virzīties uz to, lai visiem bērniem tiktu nodrošināta viņu veselības stāvoklim atbilstoša ārstniecība, kas pamatota uz pierādījumiem balstītiem medicīnas principiem un vienotiem standartiem?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

17

3. Bērnu informēšana par ārstniecības gaitu un informēta piekrišana no 14 gadu vecuma

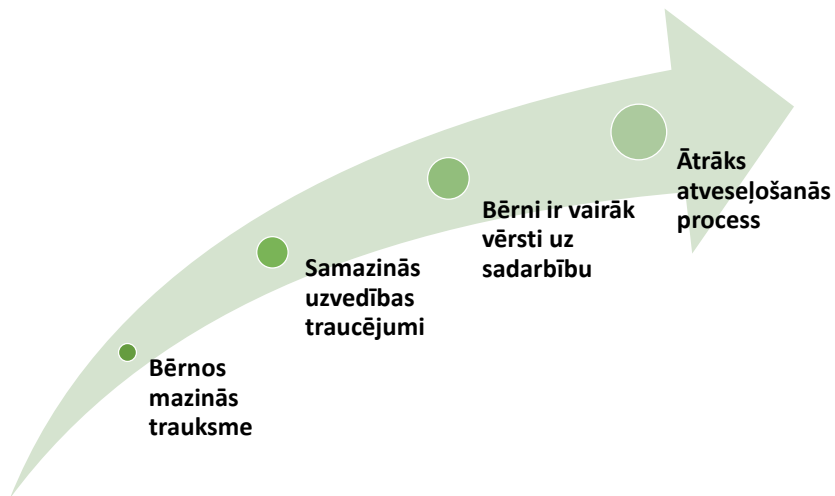
Pacientu tiesību likuma 13.pants un ANO Bērnu tiesību konvencijas 12.pants izvirza tāds bērna tiesību principus:

- **tiesības uz viedokli par jebkādiem veselības aprūpes jautājumiem, tai skaitā par pakalpojumu kvalitāti un medicīnas darbinieku attieksmi;**
- **ārstniecības personālā pienākums uzlabot bērnu spējas pakāpeniski uzņemt arvien lielāku atbildību par savu veselību un attīstībā;**
- **bērni - līdzvērtīgi konsultanti un sadarbības partneri.**

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

18

Pozitīvie ieguvumi, iesaistot bērnus ārstniecībā kā pilnvērtīgus partnerus

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

19

Kā veicināt ārstu izpratni par bērnu iesaistes nozīmīgumu ārstniecības procesā?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

20

Paldies par uzmanību!

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

21

II daļa: Bērnu tiesības psihiatriskajās ārstniecības
iestādēs – sociālie ārstniecības ietekmes faktori

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

22

4. Iespēja uzturēties stacionārā kopā ar vecāku vai citu aprūpētāju

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

23

Pozitīvais piemērs: BKUS Bērnu psihiatrijas klīnika

Pacientu pārstāvošā personas pastāvīga klātbūtne iespējama:

- bērns ir vecumā līdz 7 gadiem;
- lietotā procedūra izraisa psihoemocionālu stresu vai ir potenciāli sāpīga;
- nepieciešams ievērot gultas režīmu;
- apgrūtināta vai neiespējama komunikācija bez pavadošās personas klātbūtnes;
- atrašanās diennakts stacionārā izraisa psihoemocionālus traucējumus, kas var negatīvi ietekmēt veselības aprūpes kvalitāti, bērna vai ārstniecības personu drošību;
- pacientam ir mobilitātes traucējumi;
- pacienta pārstāvim nepieciešams apgūt sevišķas pacienta kopšanas iemaņas

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

24

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 24.panta sestā daļa:

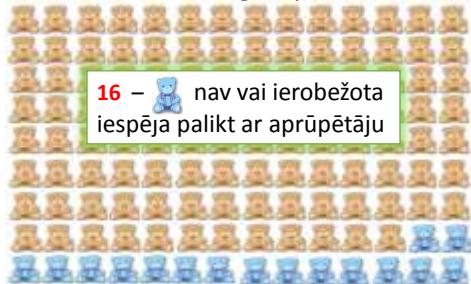
«vecākiem vai personai, kuras aprūpē bērns nodots, ir pienākums neatstāt bērnu līdz septiņu gadu vecumam bez pieaugušo vai personu, ne jaunāku par 13 gadiem, klātbūtnes»

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

25

2017.gadā stacionētie bērnu no 4 līdz 7 g.v.

Vecumā no 0 līdz 4 g. kopā **126 bērni**

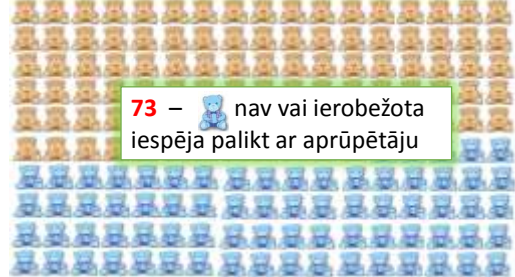

Vidējais stacionēšanās ilgums – **5 dienas**
Ilgākā stacionēšana – **17 dienas**

Vidējais stacionēšanās ilgums – **42 dienas**
Ilgākā stacionēšana – **90 dienas**

Vecumā no 5 līdz 7 g. kopā **170 bērni**

Vidējais stacionēšanās ilgums – **7 dienas**
Ilgākā stacionēšana – **16 dienas**

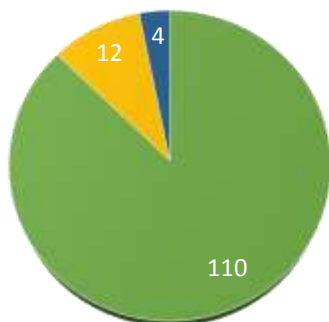
Vidējais stacionēšanās ilgums – **31 dienas**
Ilgākā stacionēšana – **127 dienas**

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪSARGS

26

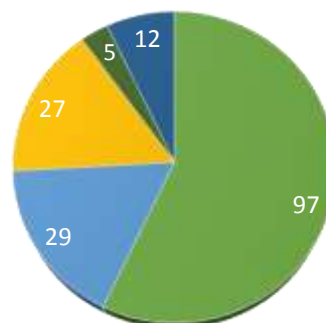
Mazu bērnu stacionēšana

Bērni vecumā no 0 - 4 gadiem

- Bērnu klīniskā universitātes slimnīca
- Slimnīca Ģintermuiža
- BPNS "Ainaži"

Bērni vecumā no 5 - 7 gadiem

- Daugavpils psihoneiroloģiskā slimnīca
- Piejūras slimnīca

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

27

*Kā nodrošināt bērna tiesības saņemt
nepārtrauktu vecāka vai cita aprūpētāja
klātbūtni?*

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

28

5. Izglītības pieejamība un tās pienācīga nodrošināšana ilgstošas stacionēšanas gadījumos

Novērojumi:

- netiek saņemta informācija no skolēnu iepriekšējās skolas par bērna sekmēm un programmas apguvi;
- Izglītības iestādes nesaņem atbilstošu finansējumu;
- bērniem mācību slodze 1.-4.klasē ir sešas stundas nedēļā, bet 5-12.klasē astoņas stundas;
- bērniem ar īpašām vajadzībām nav pieejami pielāgoti mācību līdzekļi;
- bērniem tiek nodrošināta tikai pieeja pamatzglītībai, iespēja turpināt vidusskolas izglītību bērniem netiek nodrošināta.

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

29

Kā veicināt izglītības pieejamību bērniem ilgstošas stacionēšanas gadījumos?

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

30

6. Preventīvu, multidisciplināru un uz pierādījumiem balstītu programmu īstenošana

No 2016. gada 3. oktobra Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija ir izveidojusi **Konsultatīvo nodaļu** - atbalsta programmas bērniem ar uzvedības traucējumiem un saskarsmes problēmām. Nodaļā darbojas multiprofesionāla komanda, kuras sastāvā ietilpst: sociālie darbinieki, psihologi, speciālais pedagogs, atkarību profilakses speciālists un psihiatrs.

No 2018. gada maija Pusaudžu resursu centru, kurā tiek īstenotas uz pierādījumiem balstītas programmas pusaudžu atkarību problēmu risināšanā, kas sevī ietver multidisciplināru speciālistu sadarbību un starptautiski pārbaudītu metožu pielietošanu darbā ar bērniem no 11 līdz 18 gadu vecumam. Daugavpils PNS ir izrādījusi interesi līdzīgu centru atvērēt arī Daugavpilī. Šobrīd projekts darbojas pilotprojekta veidā un tā turpmākā nākotne nav skaidra.

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

31

***Kā paplašināt preventīvu,
multidisciplināru un uz pierādījumiem
balstītu programmu īstenošanu,
nodrošinot to kontinuitāti un ilgtspēju?***

***Kā veiksmīgi apvienot fiskālās plūsmas,
sniedzot pakalpojumus bērniem?***

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

32